

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Nr 2 Maj 2008

LantbruksInfo

Foto: Martin Lagerlöf

Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22067
104 22 Stockholm

Tel: 08-785 40 00 (vxl)
Fax: 08-650 77 40
Besök oss gärna på
www.ab.lst.se/lantbruk

Redaktionen: Mette Kjöbek Petersen,
Jan Emmervall (ansvarig utgivare)

Tryckeri: Elanders Uppsala 2008
ISSN 1651-8454

I detta nummer kan du bland annat läsa om:

Information om SAM 2008

Kontroller 2008

Information om rådgivning och kurser

Stöd för restaurering av betesmarker och ängar

Stöd för restaurering av våtmarker

Ta kontroll över flyghavre och åkertistler

Lantbruksledaren

Vi har fått in 240 ansökningar inom Landsbygdsprogrammet för att utveckla företagen på landsbygden i länet. Det är intressanta verksamheter inom såväl traditionell livsmedelsproduktion och trädgårdsnäring som bioenergi och kompletterande verksamheter. Hittills har vi beslutat i ungefär hälften av ärendena. Vi har som ambition att ha kommit en bra bit längre innan sommaren.

I Genomförandestrategin för Stockholms län sa vi att en gång om året ska det anordnas en konferens för att redovisa utvecklingen inom Landsbygdsprogrammet. Med konferensen vill vi ge exempel på intressanta investeringar och projekt, berätta om hur LEADER-verksamheten utvecklas samt ge en beskrivning av hur kompetensutvecklingen utvecklas. Avsikten är att redovisa vad programmet har åstadkommit och diskuterar hur vi ska gå vidare. Framförallt vill vi ha en dialog med dig som är verksam på landsbygden, så att underifrånperspektivet får en betydande roll i programmets genomförande. Under första budgetperioden kommer vi ha en konferens. Årets konferens blir onsdagen **den 17 september** och kommer att äga rum på Länsstyrelsen i Stockholm. **Boka in tiden i almanackan redan nu!**

Vi har fått in den första ansökan om att bilda ett LEADERområde i länet. Det är LEADER Roslagen där Norrtälje, Vallentuna och Österåkers kommuner samt delar av Östhammars kommun planeras ingå. I övrigt så planerar Nykvarns kommun att tillhöra ett LEADERområde i Södermanlands län och Sigtuna kommun planerar att tillhöra ett leaderområde i Uppsala län. Kommunerna på Södertörn diskuterar också om att eventuellt bilda ett LEADERområde. Det är mycket positivt att arbetet nu kommit så här långt. Stora medel är avsatta för projekt inom LEADERverksamheten och de kan bli en bra hjälp till utvecklingen av landsbygden i Stockholms län.

Kompetensutveckling är en viktig del inom Landsbygdsprogrammet. Vi har genomfört upphandlingar inom områdena företagsutveckling, Greppa Näringen och ett rikt odlingslandskap. Vidare har Länsstyrelsen beviljat projektstöd till en del aktiviteter. Kursutbudet finns i det här och kommande nummer av LantbruksInfo men du kan också finna dem på vår hemsida.

Jag sa det redan i förra numret av LantbruksInfo men det tål att upprepas. **Ta vara på de möjligheter som Landsbygdsprogrammet ger för att utveckla ditt företag så att det är konkurrenskraftigt inför framtiden!**

Jan Emmervall
Lantbruksdirektör

Länsstyrelsens djurkontroller

Länsstyrelsen skall genom stickprov kontrollera att uppgifter som ligger till grund för EU-stöd och bidrag stämmer överens med faktiska förhållanden. Kontrollen skall kunna genomföras utan att kontrollanten skall behöva gå in till djuren.

Inför kontrollen

Kontrollen genomförs på gården och **du eller en annan person skall vara behjälplig.**

- Samtliga djur skall räknas
- Stalljournalen kontrolleras. Ha om möjligt ett anteckningsblad tillgängligt med id-numren för samtliga i besättningen levande djur
- Djurens öronmärken skall avläsas

Djuren skall vid kontrolltillfället vara samlade, så att alla öronmärken kan läsas av utan att kontrollanten behöver gå in till djuren. Det kan exempelvis ske genom att du driver djuren genom en drivningsgång med fastlåsningsmöjligheter och att du själv går in till djuren och läser upp id-numren för kontrollanten.

Om kontrollen inte kan genomföras

Om du, eller annan ansvarig person, vid kontrolltillfället inte medverkar i den utsträckning som kan anses nödvändigt för kontrollens genomförande kan ersättningen i aktuella EU-stöd komma att reduceras eller helt utebli.

Jan Emmervall

Oanmälda fältkontroller

I år kommer Länsstyrelsen i Stockholms län, liksom ifjol, att utföra fler fältkontroller än tidigare år. De flesta kontroller kommer att ske utan föranmälan. Detta gäller både för areal- och djurstöden.

Länsstyrelsens kontrollanter kommer som regel att kontakta brukare som är uttagna för kontroll strax innan besöket. Givetvis går vi inte in i djurstallar utan kontakt med lantbrukaren, men vi kan påbörja och genomföra den arealbaserade delen av kontrollen. Vi hoppas att ni har förståelse för detta.

Hjälp underlättar kontrollen

Tänk på, att du måste ge kontrollanten den hjälp som är nödvändig för att kontrollen ska kunna genomföras. Dokumentation för ekologisk produktion skall kunna lämnas skriftligt - se nästa sida.

Johannes Tykesson Cecilia Norén

SAM-ansökan 2008

Inkomna SAM-ansökningar

I år har vi fått in 2163 SAM-ansökningar. Av dem har 57 % inkommit elektroniskt, det är 1 % mer än förra året. De ansökningar som inkommer manuellt, skannas för vidare handläggning.

Det är glädjande att så många tar sig tid att besöka oss och i år inkom över 200 SAM-ansökningar under Öppet-hus dagarna.

Antalet inkomna åtagandebblanketter var i år betydligt färre än 2007. De flesta gamla miljöersättningsåtaganden gick ut 2007 vilket ledde till ett stort antal nyansökningar av åtaganden 2007. Förra året utarbetade vi 280 nya åtagandeplaner för betesmarker. I år har vi tagit emot cirka 100 nya ansökningar om särskilda värden. Vi uppskattar att cirka 90 av dessa kommer att resultera i en åtagandeplan.

Sista ändringsdag

Sista dag för ändringar i SAM-ansökningen är i år flyttat till **den 16 juni**. Därefter går det som vanligt bra att dra tillbaka uppgifter i en ansökan fram till att man blir aviserad om kontroll. Ni som lämnat in via SAM-internet måste lämna in ändringar på papper. På sidan 55 i broschyren "SAM-ansökan 2008 – så här gör du" finns en blankett som kan användas. Blanketten finns även på Jordbruksverkets hemsida.

Stödrättsindragning

Varje stödrätt måste användas minst en gång under en treårsperiod för inte att bli indragen till den nationella reserven. I år är första året som det kan bli aktuellt med stödrättsindragning. Om du har oanvända stödrätter kan du anmäla till Jordbruksverket att du önskar använda stödrätterna i en annan ordning. Du kan se om du har stödrätter som är oanvända i din "Sammanställning 2008" som ingick i SAM-utskicket. Du kan även använda en kopia av den för att ange vilka stödrätter som du vill ska användas i första hand, glöm inte att skriva under. Senast **den 16 juni** ska din anmälan vara hos Jordbruksverket. *Du som redan har anmält detta i din SAM-ansökan 2008 behöver inte göra det igen.* Länsstyrelsen har vidarebefordrat din begäran till Jordbruksverket.

Redigering av jordbruksblock

I år kommer ett stort antal jordbruksblock att redigeras. Anledningen är att EU-kommissionen anser att Sverige har för stora brister i blockdatabasen. De förändringar som kommer att göras innebär att ett block endast kan tillhöra en brukare och bestå av ett ägoslag. Detta medför att alla block som brukas av två eller flera brukare måste redigeras så att blocket delas och nya blockgränser skapas för till exempel fastighetsgränser. I Stockholms län beräknar vi att det berör cirka 600 block. Ytterligare finns det cirka 300 block som innehåller olika ägoslag som till exempel betesmark och åkermark som också måste redigeras. Det mesta av detta arbete kan göras från kontoret men i vissa fall kan vi även bli tvungna att göra fältbesök. Troligtvis kommer det också att krävas en hel del kommunikering med de brukare som berörs av redigeringarna.

Viveka Appeltofft

Dokumentation för ekologisk produktion

Den som har ett åtagande för ekologisk produktion måste dokumentera sin växtodling och sin djurhållning. Vid en eventuell fältkontroll måste brukaren kunna visa upp skriftlig dokumentation. Jordbruksverket har tagit fram dokumentationsmallar som går att hämta på Jordbruksverkets hemsida. Det går också att beställa mallarna hos Länsstyrelsen.

Maria Strömberg

**Information om
förprovning av djurstallar
finns på www.ab.lst.se**

**Jordbruksverkets hemsida
www.sjv.se**

Foto: Hanna Wiliamsson

Aktiviteter under maj – augusti 2008

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Kompetensutveckling inom Landsbygdsprogrammet

På denna och de följande sidor ser du ett antal rådgivningsmöjligheter, fältvandringar och kurser som till största delen är helt eller delvis finansierade av EU och Svenska staten. Om ingen deltagaravgift är angivet är aktiviteten kostnadsfri. Vid alla evenemang får du dock själva bekosta din mat och dricka.

Vi hoppas att du vid deltagande i en eller flera aktiviteter kan hitta inspiration till utveckling av ditt företag. Du är alltid välkommen till att höra av dig om du har funderingar eller önskemål.

Som företagare på landsbygden i Stockholms län har du också möjlighet att söka stöd för kompetensutveckling i annan regi om det är inom ramen för vad Landsbygdsprogrammet tillåter. För all kursverksamhet gäller att din ansökan om stöd måste ha kommit till Länsstyrelsen innan aktiviteten påbörjas.

Mette Kjöbek Petersen

Brunnby Lantbrukardag

Inom Landsbygdsprogrammet anordnas demonstrationsodlingar och visningar som du kan ta del av under Lantbrukardagen den 4 juli 2008. Demonstrationsodlingarna är anlagda på Hushållningssällskapet gård Brunnby i Västmanland och har följande teman:

- Bekämpningstidpunkt – tidiga och sena behandlingar
- Kvävegödsling till majs
- Ogräsreglering i majs
- Radhackning av vårvete och åkerböna

Tider för visningar av försöken kommer att finnas på Hushållningssällskapetets hemsida. Kontakta Mats Engquist, telefon 0152-235 33 eller 070-60 44 283, om du vill veta mer om försöken.

Aktiviteter inom projektet Greppa Näringen

Projektet Greppa Näringen

Har du lust att börja i projektet Greppa Näringen eller har du behov av en uppföljande rådgivning?

Du får genom Greppa Näringen möjlighet att få gratis rådgivning, som rör frågor kring växtnäring och bekämpningsmedel. Rådgivningen är uppdelad i moduler för till exempel grovfoderproduktion, kontroll av foderstater, markpackning, växtnärbalans, fosforstrategi och säkert växtskydd. Det finns även modul för ekologisk växtproduktion och djurhållning.

Kurser och studiecirklar ingår också i Greppa Näringen. Greppa Näringen är ett samarbetsprojekt mellan LRF, Jordbruksverket och Länsstyrelserna, som syftar till ett gemensamt arbete för att minimera jordbrukets utsläpp av bekämpningsmedel och näringsämnen till vattendrag, sjöar och hav.

Grundkurs

Nästa tillfälle att gå grundkursen inom Greppa Näringen är den 12 november 2008 med en andra kursdag i början av december.

Anmälan kan göras redan nu till Cecilia Norén, cecilia.noren@ab.lst.se.

Bli medlem och få rådgivning

Du som lantbrukare har möjlighet att gå med i projektet Greppa Näringen om du har minst 25 djurenheter eller minst 50 hektar åkermark.

Vi har upphandlat rådgivning med fyra olika aktörer och du är välkommen att kontakta rådgivarna direkt eller Cecilia Norén, e-post cecilia.noren@ab.lst.se.

**Anmäl dig och ta steget för en bättre
miljö och en ökad lönsamhet!**

Rådgivare

SorPet, Sören Pettersson,
telefon 0156-202 45 eller 070-30 00 844

VÄXTråd, Ingrid Johansson,
telefon 0171-267 51

Associera Rådgivning, Wijnand Koker,
telefon 08-551 507 41 eller 08-551 572 21

HS Konsult, Johan Andersson,
telefon 018-56 04 24

Tema: Kvävestyrning – möjligheter med precisionsodling

VäxtRåd arrangerar fältvandringar i Norrtälje, på Mälaröarna samt området kring Södertälje.

Vi träffas under maj och juni månad. Vi går igenom hur man ska tänka vid en eventuell kvävekomplettering till höstvet, samt hur man minskar riskerna för kväveförluster.

Tema: Hästgödsel – en värdefull resurs

VäxtRåd arrangerar inom projektet Greppa Näringen fältvandring i området kring Södertälje. Vi träffas under maj eller juni månad och ökar kunskapen om hur hästgödsel kan bli en värdefull resurs om den hantearas på rätt sätt.

Mer **information om tid och plats** för fältvandringarna får du hos Ingrid Johansson, VäxtRåd.
Telefon 0171-267 51 eller www.vaxtrad.se.

Länsstyrelsen i Uppsala län inbjuder till studiebesök & fältvandringar

**Tema: Myllning av flytgödsel i vall, avgång av växt-
husgas från flytgödsel och efter spridning samt
grönskador, markpackning och utfodring**

Den 27 maj 2008 kl 10.00 - 14.00. Institutionen för jordbruks- och miljöteknik, JTI, Ultuna, Uppsala och ett efterföljande besök hos Fredrik Johansson med familj på Åby Gård, Knivsta. Anmälan senast den 19 maj.

**Tema: Växtnäringsläckage, läckage av växt-
skyddsmedel och betydelsen av näringsretention
i en nyanlagd våtmark**

Den 10 juni 2008 kl 10.00 - 15.30. Fosforförsöken vid Bornsjön söder om Stockholm och Biodynamiska forskningsinstitutet på Skilleby Gård. Anmälan senast den 2 juni.

Båda dagar finansieras av EU och Svenska staten. Deltagarna betalar själva för mat och dricka.

Anmälan till: Länsstyrelsen i Uppsala län, Landsbygdsenheten, 751 86 Uppsala. Fax: 018 - 69 64 27, e-post: aswt@c.lst.se. Ange om du önskar gemensam transport från Uppsala.

**Det finns nyttig information
på Greppa Näringens hemsida.**

Har du besökt sidan?

www.greppa.nu

Tema: Våtmarker

Vad bör man tänka på vid anläggning av våtmarker? Vi diskuterar för- och nackdelar med grävda respektive dämda våtmarker, regleringsteknik, släntlutning, vallstabilitet och placering i landskapet. Hur ska våtmarkerna skötas? Hur påverkar skötselmetoder som vattennivåändringar, bete med nöt och får, samt slätter vegetation och djurliv. Vilka arter trivs här?

David van Alphen och Sören Eriksson från HS Konsult AB och Jonas Andersson från WRS Uppsala AB medverkar under kvällarna.

Den 2 juli kl 19.00-21.30. Södra Stene gård, Mölnbo. Vi besöker en 2 ha stor våtmark hos Göran Österberg och Per-Rickard Bernström. Våtmarken har provtagits för växtnäringsrening under tre års tid och försök har skett med slätter av kavedun. Resultat av provtagningen tas upp och slätterrutorna visas för den som har stövlar på fötterna! Medverkar gör Sören och Jonas.

Den 10 juli kl 19.00-21.30. Karby, Norrtälje. Vi besöker en 6 ha stor våtmark hos Bertil Matsson. Norrtälje kommun har våtkompostförsök förlagda hit. Medverkar gör Sören och David.

Den 16 juli kl 19.00-21.30. Lilla Rickeby, Märsta. Vi tittar på en knappt 10 ha stor våtmark, inklusive övervämningsytor som betas av djur, hemma hos Lars Odenrick. Medverkar gör David och Jonas.

För mer info och **anmälan; ring HS 018-560400**.
Anmälan kan ske fram till dagen för fältvandringen.

Ta med egen fikakorg!

Tema: Kvävegödsel till vall

HS Konsult AB arrangerar inom projektet Greppa Näringen fältvandringar i Södertäljetrakten den 19 juni och i Märsta och Rimbotrakten den 23 juni.

Mer **information om tid och plats** för fältvandringarna får du hos Johan Andersson, HS Konsult AB.
Telefon 18-56 04 24.

Rådgivning till trädgårdsföretag

Det finns möjlighet till rådgivning om minskad och säkrare hantering av bekämpningsmedel och optimerad användning av växtnäring.

Monica Konsult, Monica Borg Ohlson, telefon 0220-408 18 eller 070-645 59 98. Rådgivning riktas framför allt mot kruk- och utplanteringsväxter.

HS Konsult AB, Annica Larsdotter, telefon 070-651 70 14. Rådgivning riktas mot grönsaksodling på fri-land och i växthus.

Träffar och kurser

Vi träffas i sommarvärmen och vandrar runt i olika betesmarker för att bland annat diskutera:

- 50 träd per hektar. Vad innebär det för mig som beteshållare?
- Vad ska jag prioritera för insatser, när jag vill göra mesta naturnytta?
- Känner du igen de här växterna och fåglarna? Vi visar och berättar.
- Åtagandeplan, Skötselplan, Bevarandeplan. Vad är vad och vad innebär de?
- Naturreservat och Natura-2000. Vad gäller i de olika områdena?

Träffarna arrangeras av Sorpet med konsulterna Sören Pettersson och Per Skyllberg. Träffarna beräknas bli cirka 3 timmar om inte annat är angivet och vänder sig till alla intresserade. Vi bjuder på fika alternativt så fikar vi på gårdscaféet om sådant finns.

Frågor till SorPet på e-post sorpet@telia.com eller per telefon Sören 070-30 00 844 eller Per 070-61 00 844.

Platser och tider

Den 19 maj kl 18.00. Samling vid Tullgarns slottsparkering. Vi besöker Bengt-Olof Bergåkra och tittar också på hur vildsvinen påverkar naturen och lantbruket.

Den 20 maj kl 18.00. Samling vid Hammersta gårdsbutik, Haninge. Vi besöker Solveig och Douglas Selving och tittar även på hur motorvägsbygget till Nynäshamn påverkar naturen och lantbruken. Köttboden och caféet kommer vara öppet.

Den 21 maj kl 14.00. Samling vid Brottö brygga. Vaxholmsbåt går från Boda kl 13.05 och åter Boda 18.30. Brottö kulturresevat där vi besöker Mats Jansson och tittar på kulturresevatet samt den nya ligghallen som varit i bruk två vintrar.

Den 22 maj kl 18.00. Samling vid Eldgarnsö naturreservatets P-plats, Ekerö. Vi besöker Elisabet Wretler och tittar speciellt på hur man röjer igenväxta marker.

Den 26 maj kl 18.00. Samling vid Norra Malma gård, Norrtälje. Vi besöker Carina och Ulf Mattson och tittar även på alternativa aktiviteter på en jordbruksgård.

Den 29 maj kl 18.00. Samling vid Tarby gård, Frösunda Vallentuna. Vi besöker Fredrik Andersson och Marianne Holmström och tittar även på deras nya köttjursstall och får erfarenheter efter första vintern med full ladugård.

Den 2 juni kl 18.00. Samling vid ligghallen i Steningedalens naturreservat, Sigtuna. Vi besöker Sigtuna kommun där Jan Franzén visar upp den nya ligghallen och presenterar skötselupplägg för kommunens betesmarker med mera.

Den 3 juni kl 18.00. Samling på P-plats vid Häverö Prästäng, Norrtälje. Vi besöker Jan Jansson och tittar speciellt på hur det ser ut efter röjningar och avverkningar gjorda för några år sedan?

Den 4 juni kl 18.00. Samling vid Stegsholms Gårdscafé, Gålö, Haninge. Vi besöker Anders Borg och de fina betesmarkerna runt Stegsholm. Gårdscaféet är öppet.

Den 31 augusti kl 11.00. Samling vid Fifång gård. Vi besöker Södertälje båtsällskap i samband med deras Kringlan Cup. Temat för besöket är slätterängar och skötsel av äldre ekar.

Kurs i Hamling

Vi planerar två endagars kurser i hamling i slutet av september. Håkan Slotte, som är doktor i hamling och har jobbat praktisk med hamling i lövängarna på Åland kommer att vara kursledare. Mer information kommer i nästa nummer av LantbruksInfo.

Enskild gårdsrådgivning

Har ni frågor och funderingar om era egna marker omkring ovanstående ämnen, så kan vi erbjuda gratis enskild rådgivning på er gård.

Kontakta oss på e-post sorpet@telia.com eller på telefon Sören 070-30 00 844 eller Per 070-61 00 844.

Foto: Hanna Williamsson

Skötselplaner för gårdens natur- och kulturvärden

Ta chansen att få en genomgång av gårdens natur- och kulturvärden. Vi diskuterar skötsel av hagmarker, åkrar, småbiotoper, våtmarker, kulturspår med mera på gården och skriver ihop en skötselplan anpassad för din gård.

Kontakta: Sören Eriksson, telefon 018-56 04 37 eller Petter Haldén, telefon 070-33 85 558.

Foto: Oskar Williamsson

Slåtterkurs

Länsstyrelsen inbjuder till en endagars kurs som var-
var teori och praktik och omfattar:

- Ängens historia och traditionella skötsel
- Lien och orvet –historia, modeller, slipning
- Slåtterteknik, ergonomi
- Fokus ligger på lieslåtter men en jämförelse med motormanuell slåtterbalk kommer att ingå som ett moment i kursen.

Kursledare är Kjell Gustavsson, Liemannen från Änga-
gårdens Natur och Kultur i Växjö.

Tid och plats; båda dagar kl 9.30 – 16.30:

- 24 juli Dyviks lövängar, Tyresö eller
- 25 juli Karlbergs slåtteräng, Rånäs, Norrtälje

Anmälan till Annette Stolpe på telefon 08-785 49
25 eller landsbygdsutveckling@ab.lst.se. Mer
information och anmälningsblankett finns på
Länsstyrelsens hemsidan under ämnet Lantbruk och
landsbygd, Utbildning och rådgivning. Antalet platser
är begränsade och prioritering kan komma att göras.
Detaljerad information skickas ut efter anmälan.

Ekologisk produktion

Rådgivning – växtodling & djurproduktion

För dig som tänker att utöka den ekologiska produktionen eller lägga om till ekologisk produktion finns
möjlighet till rådgivning hos HS Konsult AB.

Du kan kontakta Gösta Roempke (växtodling & mjölk-
produktion) telefon 018-56 04 06 och Stina Stabo (nöt
& får) telefon 018-56 04 19.

Rådgivning – fjäderfäproduktion

För dig som tänker att utöka den ekologiska produktionen eller lägga om till ekologisk fjäderfäproduktion
finns möjlighet till rådgivning hos Åsa Odelros.

Telefon 0706-97 66 11 eller 0291-610 41.

Rådgivning – grönsaksodling på friland

Det finns möjlighet till rådgivning om yrkesmässig
ekologisk grönsaksodling.

Kontakta Elisabeth Ögren, Länsstyrelsen i Västman-
land, telefon 070-325 38 12 eller Annica Larsdotter,
HS Konsult AB, telefon 070-651 70 14.

Fältvandringar i Stockholms län 2008

Gösta Roempke, HS Konsult AB, anordnar fältvand-
ringar följande dagar:

Den 17 juni kl 19.00. KVM, Svartsjö jordbruk har idag
en växtföljd med ekospannmål på 250 ha och 100 ha
naturbeten. Gården har en dikobesättning med 70
moderkor och vidareuppfödning. Vi tittar på vårvete,
höstvete och vallar/gröngödsling. Gödslings- och
ogrässtrategier samt marknadsfrågor tas upp. **Väg-
beskrivning:** Kör förbi Drottningholms slott mot Ekerö.
Innan Tappströmsbron ta till höger mot Svartsjö. Kör
ca 1,4 mil och ta hö vid skylt Svartsjö.

Den 25 juni kl 19.00. Torbjörn Svensson på Säby har
nyligen byggt för 120 ekomjölkkor och odlar idag ca
200 ha åker. Vi ser på havre med insädd, rågvete,
höstvete och höstrybs. Vallar och beten kommer ock-
så att gås igenom. Vi diskuterar utfodring och själv-
försörjningsgrad. **Vägbeskrivning:** Från motorvägen
från Södertälje och söderut. Sväng av mot Järna och
Katrineholm. Följ därefter skyltning mot Ytterjärna kyr-
ka. Säby Gård ligger ca. 1 km från motorvägen.

Den 26 juni, kl 19.00. Familjen Gustawson på Billinge
levererar ekomjolk från 110 kor. Den odlade arealen är
250 ha och det finns 50 ha naturbeten. Fältvandring på
höstvete, korn och på olika vallar. Vallfröblandningar,
vallålder och utfodring diskuteras. **Vägbeskrivning:**
Från Norrtälje åk mot Vätö. Sex km efter Norrtälje ta till
vänster vid Golfbana Roslagsbro. Kör 6 km och sväng
sedan höger vid skylt Vätö 11. Kör 2 km sväng vänster
mot Billinge Kårsta. Följ sedan grusvägen 2 km.

Glöm inte ta med kaffekorgen!

EKOGRISresa med byggtäma 21-23 maj

Följ med på en inspirerande och lärorik resa till Hal-
land och Skåne! Vi kommer att få se och diskutera
bygglösningar för smågrisar och slaktsvin ur flera as-
pekter, som till exempel ekonomi, djurflöden, smitt-
skydd, arbetsmiljö och regelverk KRAV/EU.

Kostnad: 1 700 kr/person + moms. I priset ingår logi i
dubbelrum samt frukost och middag. **Anmälan:** senast
onsdag 12 maj till HS Konsult AB telefon 018-56 04
00. **Mer info:** Maria Alarik telefon 018-56 04 07.

Kurser för ekologiska fjäderfäproducenter

Ett seminarium för etablerade producenter kommer
att hållas den 26 augusti i Sjögestad utanför Linkö-
ping: "Ekologisk hönsproduktion idag och imorgon".
En nybörjar- och inspirationskurs planeras att hållas i
Enköping den 5 juni: "Ekologisk äggproduktion". Mer
information hos Åsa Odelros, telefon 0291-610 41.

Småskalig livsmedelsförädling

Det finns ett antal småskaliga livsmedelsproducenter med förädling, försäljning till krögare, offentliga institutioner och privata konsumenter samt catering och serveringsverksamhet i länet. Länsstyrelsen har indikationer på att flera är på väg in på marknaden. Vi har under våren bidragit till inspirationskurser i bakning och ystning.

Specialiseringsgraden inom livsmedelsförädlingen är stor och vi på Länsstyrelsen har inte möjlighet att anordna kompetensutveckling för den etablerade som har behov av fördjupning och finslipning av hantverket. Däremot vill vi uppmåna så många som möjligt att ta del av det stora kursutbudet och den höga kunskapsnivån som Eldrimner i Jämtland kan erbjuda.

Eldrimner blev med införelsen av Landsbygdsprogram för Sverige 2007–2013, ett nationellt centrum för småskaligt mathantverk.

På hemsidan www.eldrimner.com hittar du bland annat information om olika evenemang, Eldrimners Nyhetsblad och information om rådgivningsmöjligheter.

Under hösten anordnar Eldrimner en grundkurs för nystartare – se annonsen nedan – en riktig drömkurs för den som står i startgroparna.

Du som företagare med småskalig livsmedelsförädling har möjlighet att söka stöd för transport och logi inom Landsbygdsprogrammets ramer för kompetensutveckling, när aktiviteterna sträcker sig över mera än en dag. Däremot måste du själv bekosta deltagaravgiften samt mat och dricka. Kom ihåg att din ansökan med nödvändiga bilagor måste ha kommit till Länsstyrelsen innan du påbörjar en kurs!

Mette Kjöbek Petersen

Mathantverk för nystartare

Eldrimner anordnar en kurs som vänder sig till dig som vill börja förädla gårdens eller bygdens råvaror. Det kan handla om ost-, chark-, bröd-, fiskprodukter, marmelad, grönsaksinläggningar med mera. Kursen hjälper dig i ditt planeringsarbete för den kommande verksamheten och ger svar på frågor kring en företagsstart.

Den cirka fem veckor långa kursen är uppdelad på tre perioder. Tre veckor med föreläsningar och rapportskrivande, två veckor inom det valda mathantverksområdet och två dagars praktik på företag. Kursen avslutas med muntlig och skriftlig redovisning.

Föreläsningarna omfattar livsmedelskemi och -mikrobiologi, livsmedelslagstiftning och HACCP, ekonomi, marknadsföring och försäljning, byggnader samt finansiering.

Kostnaden för kursen är 5 400 kr, exklusive moms. Boende, måltider och resor ingår ej.

Kursen startar den 15 september och avslutas den 28 november 2008. Sista anmälningssdag är den 16 juni. Anmälan och mer information vid kontakt till Viktoria Oscarsson, telefon 063-14 60 77.

Företagsutveckling

SorPet har fått i uppdrag att inom landsbygdsprogrammets ram hjälpa till med företagsutveckling på landsbygden i Stockholms län.

Funderar du på att utveckla ditt företag med nya verksamhetsgrenar eller satsa inom den befintliga verksamheten?

- Vi hjälper dig att gå igenom affärsplanen
- Vi tittar över och ger synpunkter på ekonomi och kalkyler
- Vi ger tips på vilka bidragsmöjligheter som finns för projektet
- Vi kan hjälpa till med att knyta kontakter med andra som gör liknande projekt eller byggnationer

Vi kommer också att ha träffar om: energirådgivning, att anställa personal och hur man går vidare med företaget när man hållit på några år. Dessutom kommer vi att besöka ett antal företagare i andra EU-länder. I början av oktober reser vi till Italien.

Låter det intressant? Boka en tid för enskild rådgivning redan idag! Ring till Sören Pettersson, telefon 070-30 00 844. Information om träffarna och studiebesöket kommer i nästa nummer av LantbruksInfo.

Företags- och projektstöd

Länsstyrelsen ser att det är ett fortsatt stort intresse för att söka företagsstöd. Intresset för att söka projektstöd är dock svalare då det krävs en offentlig medfinansiering av projekten med minst 30 procent.

Av totalt 250 inkomna ärenden har länsstyrelsen fattat beslut om 125 och 30 sökanden har redan fått utbetalad en samlad summa på 6,7 miljoner kronor.

Alla sökande beviljas inte stöd. Länsstyrelsen prioriterar ärendena efter länets Genomförandestrategi.

Affärsplanen som ska lämnas in tillsammans med ansökan om företagsstöd, ska visa på lönsamhet i företaget och i den investering som planeras genomföras. För detta krävs oftast att investeringen håller en viss omfattning och att marknaden för produkten eller tjänsten är analyserad. Ni som har tänkt att investera i era företag kan kontakta oss för mer information.

Anders Larsson

Betesmarker i odlingslandskapet

Går du i restaureringstankar? Möjligheter finns åter att få stöd för restaurering av betesmarker och slåtterängar som vuxit igen.

Anmäl ditt intresse!

Lyft luren och anmäl intresse genom att ringa Peter Hammarbäck (08-785 49 01) eller Hanna Williamsson (08-785 49 13). Då får du svara på frågor för att vi kan avgöra om marken berättigar till att söka stöd. Om vi anser att du kan söka stöd, kommer du att få ett fältbesök under sommaren/hösten. Då diskuterar vi tillsammans förutsättningarna för en restaurering och du får ett underlag till en restaureringsplan. Du får även information om vilken stödform som är lämplig att söka. Därefter kan du skicka in en ansökan.

Förutsättningar för stöd:

- Marken är gammal slåtteräng eller betesmark (ej åker) som trots igenväxningen har hävdgynnade värden kvar (fin flora, trädvärden, värden för fågellivet, kulturhistoriska värden etc)
- Marken är naturligt näringsfattig/opåverkad av gödsling
- Det finns goda förutsättningar för långsiktig hävd efter avslutad restaurering
- Marken har inte fått miljöstöd för betesmark eller slåtteräng

Tillgängliga medel för restaurering är begränsade och Länsstyrelsen kommer därför att prioritera mellan inkomna ansökningar. Ängar är högprioriterade och har goda förutsättningar att beviljas stöd!

Peter Hammarbäck Hanna Williamsson

Våtmarker i odlingslandskapet

En satsning på renare vatten och minskad övergödning

Går du och funderar på att anlägga en våtmark? Eller har du kanske en våtmark som är i behov av extra skötselinsatser för att fortsätta fungera? I så fall är du välkommen att höra av dig till oss på lantbruksenheten. Kanske kan du få ett miljöinvesteringsstöd för att förverkliga dina planer!

Inom Landsbygdsprogrammet finns det två typer av miljöinvesteringsstöd för våtmarker. Du kan dels få investeringsstöd för att nyanlägga eller restaurera en våtmark och dels för att rensa en befintlig våtmark.

För nyanläggning eller restaurering är det möjligt att få upp till 90 procent av kostnaderna men maximalt

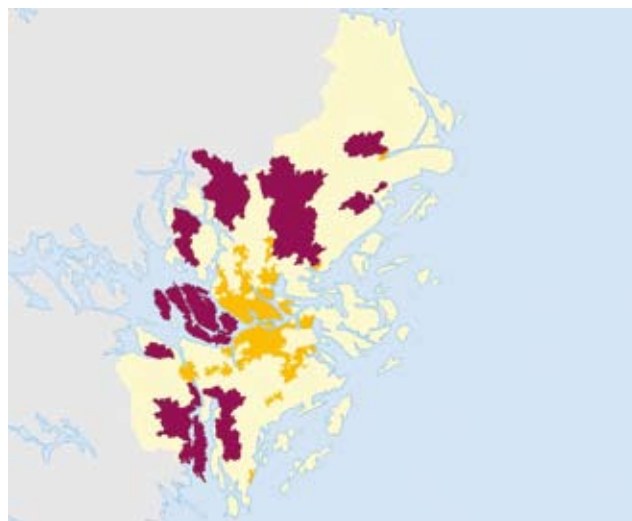
100 000 kronor per hektar i ersättning. För rensning utgår ett fast belopp på 900 kronor per hektar.

För att vara berättigad till investeringsstöd ska våtmarken ligga i odlingslandskapet eller ta emot vatten från åkermark. Det är också viktigt att den förväntade miljönyttan är tillräckligt stor. I Stockholms län prioriteras våtmarker i lägen där de kan fånga upp växtnäringsämnen från jordbruksmark och därigenom bidra till minskad övergödning av sjöar och hav.

Länsstyrelsen har gjort ett översiktligt urval av områden i länet där vi bedömer att det är särskilt angeläget att fler våtmarker kommer till stånd. De områden som är markerade i kartbilden nedan är dels jordbruksintensiva avrinningsområden med få befintliga sjöar och våtmarker och dels kustzoner med stor andel åkermark. Vi kommer att skicka information direkt till dig som har marker i dessa områden.

Även utanför de markerade områdena på kartan nedan kan det vara möjligt att få investeringsstöd för våtmarksprojekt. I första hand kommer våtmarker som tar upp vatten från relativt stora åkerarealer eller som gynnar hotade arter eller andra kända naturvärden att beviljas stöd.

Pia Stålnacke

De röda områdena är högst prioriterade för etablering och restaurering av våtmarker i Stockholms län.

Kornknarrens år 2008

I år inventeras kornknarren i hela Sverige. Arten är ovanlig i länet och normalt hörs ett 40-tal spelande individer. Hör du ett "Crex crex" från kornknarren, som låter och heter så på latin, kan du rapportera din observation på www.artportalen.se. Fåglarna spelar nattetid under maj och juni månad. **Har du kullar av kornknarr på dina marker, kan du få ersättning för sen eller utebliven slåtter.** Se artfaktabladet eller kontakta Mats Gothnier, telefon 08-785 49 22.

Djur i jordbrukslandskapet

Flera informationsblad har nyligen givits ut. Hushållningssällskapet har i samarbete med Sveriges Ornitologiska Förening skapat en serie av faktablad om fågelarter som lever i jordbrukslandskapet. En bok om Fågelvåtmarker och våtmarksfåglar kan beställas från Hushållningssällskapet i Halland. Inom Åtgärdsprogram för hotade arter har länsstyrelserna givit ut en folder om större vattensalamander och ett artfaktablad om kornknarren. **Materialet kan hämtas på Länsstyrelsens och Hushållningssällskapets hemsidor.**

Gamla markavvattningskartor nu i digital form!

Under vintern och våren har länsstyrelsen digitaliserat kartor och ritningar tillhörande länets omkring 1100 markavvattningsföretag.

Företagen, som ofta kallas torrlägnings-, sjösänkings-, diknings- eller invallningsföretag, bildades i huvudsak under åren 1850 till 1950 och hade som syfte att vinna ny odlingsbar mark eller att förbättra produktionsförutsättningarna på befintliga åkrar.

De markavvattningsföretag som bildades genom förrättning är rättsligt gällande än idag. Det innebär till exempel att den sträckning, bottenlutning och vattennivå som angivits för exempelvis ett dike gäller med samma rätt som en vattendom.

Företagens handlingar och kartor finns arkiverade i Länsstyrelsens arkiv och det är alltså kartmaterialet som nu överförs till digital form (se exempel nedan). Totalt har mer än 3000 kartblad i storlekar varierande från A4 till någon kvadratmeter scannats! Kartmaterialet kommer att göras tillgängligt på Länsstyrelsens hemsida, men tills vidare hänvisas ni som vill ta del av kartor eller handlingar till Pia Stålnacke.

Våtmarker och miljö kvalitetsmål

Våtmarker har många positiva miljöeffekter vilket avspeglas i flera av de nationella miljö kvalitetsmål som riksdagen beslutat om.

Miljömålet *Myllrande våtmarker* handlar om att bevara värdefulla våtmarker och att bibehålla deras ekologiska och vattenrenande funktion i landskapet. Enligt ett av delmålen ska 12 000 hektar våtmarker anläggas eller återställas i odlingslandskapet till år 2010. För länets del ligger målsättningen på 360 ha.

Fler våtmarker har också en betydelse för att uppnå miljömålet *Ingen övergödning* där en kraftig minskning av vattenburna utsläpp av fosfor och kväve eftersträvas. Målsättningen syftar bland annat till att varken människors hälsa eller den biologiska mångfalden ska påverkas negativt av gödande ämnen i mark och vatten.

Fler våtmarker kan också bidra till att näringsbelastningen i sjöar och vattendrag minskar vilket har en betydelse för möjligheten att uppnå miljömålet *Levande sjöar och vattendrag*. Det största hotet mot god vattenkvalitet och biologisk mångfald är övergödning.

Slutligen så handlar miljömålet *Ett rikt odlingslandskap* om att bibehålla förutsättningar för en effektiv livsmedelsproduktion samtidigt som biologisk mångfald och kulturmiljövärden bevaras. Det senare vill man uppnå genom att se till att mängden småbiotoper i odlingslandskapet, däribland våtmarker och småvatten, bevaras i dagens omfattning eller utökas.

Mer information om de nationella miljö kvalitetsmålen finns på miljömålsportalen (www.miljomal.nu).

Pia Stålnacke

Flyghavre på dina marker?

Då omfattas du av Lag (1970:299) om skydd mot flyghavre.

Enligt lagen ska fastighetsägaren eller den som sköter marken:

- så långt det är möjligt hålla områden där det finns flyghavre fri från axade plantor.
- bränna eller på annat sätt förstöra avfall av spannmål eller frö som innehåller flyghavre

Länsstyrelsen kan uppmana fastighetsägaren eller den som har nyttjanderätten att se till att marken hålls fri från flyghavre. Om uppmaningen inte följs kan det leda till att länsstyrelsen låter bekämpningen av flyghavren ske på dennes bekostnad. I lagen ingår även restriktioner om hur man får transportera eller i övrigt hantera växtodlingsprodukter så att det inte innebär en risk för spridning av flyghavre.

Foto: Paulina Liljander

Vad är flyghavre?

Flyghavre är en vårgroende art som sprids med frön. Den förekommer därför främst i vårsådda grödor. Den liknar odlad havre men är betydligt högre, upp till 150 cm och har en glesare vippa. Flyghavren mognar tidigare än våra stråsädesslag och fröar av sig direkt efter mognad. När stråsäden skördas ligger de flesta fröna på marken och brukas in i jorden vid jordbearbetning. En del av fröna hamnar i skörden och är svåra att rensa bort från utsädet. Fröna sprids med transporter, jord, obrunnen gödsel, maskiner och fåglar.

Lantbrukare i din närhet kan bli drabbade

Lantbrukare som har sina odlingar i närheten av fält med flyghavre kan få sämre betalt för sin spannmål. De som odlar utsäde har höga krav på sig. Om enstaka plantor hittas vid kontroll kan skörden inte säljas som utsäde. Vid mycket stor inblandning av flyghavre kan det bli aktuellt att skörden plöjs ner, bränns eller helsädesensileras.

Bekämpning av flyghavre

Det är möjligt att bekämpa flyghavre kemiskt. Det är dock inte tillåtet med kemisk bekämpning av flyghavre i utsädesodling. Där endast enstaka flyghavreplantor förekommer används handplockning som bekämpning. Med tanke på flyghavrens tidiga mognad och risken för drösning bör plockning ske så snart som möjligt efter vippgången. Ogräset ska sedan brännas eller destrueras på annat sätt. Vid stora problem med flyghavre kan man så in en långliggande vall. Bränning kan också vara en metod. En väl etablerad gröda som är tät och frodig, konkurrerar bra mot flyghavren och andra ogräs.

Tänk på att hålla koll på flyghavreplantor på dina marker i vår och under sommaren! Om inte hela fältet kan åtgärdas på en gång, se då till att skapa zoner till intilliggande åkrar och vattendrag som är helt fria från flyghavreplantor.

Paulina Liljander

Cecilia Norén

Åkertistel kan också orsaka problem för grannarna!

Även åkertistel kan orsaka problem i spannmål och andra odlingar. Åkertisteln förökar sig främst med sina rotutlöpare, men också med frön. Rötterna har en god förmåga att överleva olika förhållanden och skjuter skott från små rotbitar. Fröna har inte lika stor betydelse för spridningen som rötterna, dock kan tistlar på trädor skapa problem på närliggande fält. Putsa därför trädan om tisteln breder ut sig.

En två- eller treårig vall i växtföljden är ett bra sätt att minska problemen med åkertistel. Bäst effekt får metoden om vallen slås när tisteln är i begynnande knoppstadium, plantan har då 8-10 fullt utvecklade blad. Vallen bör slås av 2-3 gånger om året. Det är också möjligt att minska åkertistelbestånd genom kemisk bekämpning.

Ytterligare information finns på Länsstyrelsens, Jordbruksverkets och SLUs hemsidor.

Paulina Liljander

Cecilia Norén

Foto: Paulina Liljander

Adressändringar

Om du har ändringar till din adress eller vill anmäla intresse för ett elektronisk utskick av kursinformation ber vi dig i första hand skriva till Landsbygdsutveckling@ab.lst.se så att informationen blir korrekt införd. Har du inte e-post är du såklart välkommen att ringa till oss.

Annette Stolpe

Mette Kjöbek Petersen

**Martin Lagerlöf hade fotograferat framsidan på
nr 1, 2008**

Länsstyrelsens hemsida: www.ab.lst.se

Lantbruksenheten:

Emmervall Jan	Lantbruksdirektör	785 49 07
Andersson Webrink Lena	Förprovning djurstallar	785 49 36
Appeltoft Viveka	Ansvarig för gårdsstöd, Samordnare av SAM	785 49 33
Bingham Jim	EU-stöd, SAM Internet, Blockkartor	785 49 30
Carlsson Cathrine	Ansvarig för återkrav, SAM-handläggning, Företagsstöd, Projektstöd	785 49 44
Carlsson Lars	Företagsstöd, Projektstöd, Startstöd	785 49 28
Dahlberg Camilla	Fältkontroller	785 49 18
Ekström Jessica	Fältkontroller	785 44 09
Florman Anna-Karin	SAM-handläggning , Husdjur	785 42 37
Hammarbäck Peter	SAM-handläggning, Åtagandeplaner	785 49 01
Joelsson Karin	Fältkontroller	785 42 93
Kjöbek Petersen Mette	Ansvarig för kompetensutveckling, Lantbruksinfo	785 41 97
Larsson Anders	Företagsstöd, Projektstöd, Startstöd	785 49 14
Lennmo Emma	SAM-handläggning, Fältkontroller	785 49 12
Liljander Paulina	SAM-handläggning, Fältkontroller	785 53 21
Lönnkrona Henry	Karthantering	785 49 19
Norén Cecilia	Bifrågor, Stallgödselfrågor, Greppa Näringen, SAM-handläggning	785 49 11
Olsson Karin	Fältkontroller	785 49 02
Pettersson Åsa	Kompetensutveckling	785 49 32
Rojas Alvarado Juan Carlos	SAM-handläggning, Fältkontroller	785 49 40
Sjöstrand Christina	Företagsstöd, Projektstöd, Ekonomi	785 49 09
Stolpe Annette	Registrator	785 49 25
Strömberg Maria	Ansvarig för miljöstöd, SAM-handläggning, Förprovning djurstallar	785 49 38
Stålnacke Pia	Vattenhushållning, Våtmarker	785 49 31
Svensson Sven-Erik	Fastighetsfrågor och planering, Företagsstöd, Projektstöd	785 49 04
Tykesson Johannes	Kontrollansvarig, SAM Internet	785 49 20
Williamsson Hanna	SAM-handläggning, Åtagandeplaner, Kompetensutveckling	785 49 13
Åkerström Rose-Mari	SAM-handläggning, Tvärvillkor	785 49 37